

Mateo Gabilondo Alberdi

*Bergara
Gipuzkoa (1927)*

Aurkibidea

Biografia

1927ko maiatzaren 16an jaio zen Elosuko Agarre baserrian. Elosu inguruko basoetan aritu zen ikazkintzan. Beronen aitak eta aitajaunak ere langintza horretan jardun zuten.

Zintak

BER-098

- **Proiektua:** Karobiak, txondorrek eta elurzuloak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Olañeta, Amaia - Urkiola, Argiñe
- **Data:** 1994-03-01
- **Iraupena:** 60 min
- **Euskarria:** Audio Analog
- **Kodifikatzailea:** Alberdi Bilbao, Itziar
- **Transkribatzailea(k):** Agirrebeña, Aintzane
- **Emalea:** Bergarako Udala

BER-099

- **Proiektua:** Karobiak, txondorrek eta elurzuloak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Olañeta, Amaia - Urkiola, Argiñe
- **Data:** 1994-03-01
- **Iraupena:** 58 min
- **Euskarria:** Audio Analog
- **Kodifikatzailea:** Alberdi Bilbao, Itziar
- **Emalea:** Bergarako Udala

Pasarteak

1. Txondor-zuloak Keixeta mendian

- **Erref:** BER-098/002
- **Iraupena:** 0:00:49. **Hasi:** 00:00:15. **Bukatu:** 00:01:04
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Urtean bost txondor egiten zituzten Keixeta mendian. Etxean aita eta aitajauna ere ikazkinak.

Transkripzioa

- Hemen inguruan ein izan dia txendorrak?
- Etxian geiñekaldian ´e ein izan dou guk, baiña guk gehixenbat eitten giñuen urtero, ba, bost bat txendor. Txendorra esaten gontsen guk iketza eitteko horri pillaoari eta hori eitten giñuen hemen [atzerako] basotan dauzkau guk eta urtien bost bat txendor, hola, bost bat milla kilo inguru iketza eitten giñutzen hor zerien, mendixen.
- Eta mendi horrek izena, ze izen zeukan?
- Keixeta mendixa.
- Osea, danak eitten zien hor, mendi horretan?
- Bai. Bueno, iketza eitten da gaztaiñiakin, haritzakin, danakin, egur danakin eitten da. Baiña guk eitten giñuan txarako pa... pago-txaria. Hori Keixeta mendixan eitten zan hori. Nik ´e bai, aittak ´e bai eta aittajunak eta [danak], danak hortxe mendixan eitten [giñuan].

2. Txondorra egiteko prestaketa-lanak

- **Erref:** BER-098/003
- **Iraupena:** 0:01:06. **Hasi:** 00:01:04. **Bukatu:** 00:02:10
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Elosun baserri gehienetan egiten zen ikatza. Txondor-zuloak oraindik ere ikus daitezke. Txondorra egiteko erabilitako iduria eta ikatza bera ere ez dira oraindik desagertu. Txondorra toki lau batean egin behar izaten zen. Egurra lepoan garraiatzen zutenez, basoan bertan egiten zen txondor-zuloa.

3. Txondor-zuloa

- **Erref:** BER-098/004
- **Iraupena:** 0:02:55. **Hasi:** 00:02:10. **Bukatu:** 00:05:05
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Euskara » Lexikoa

Laburpena:

Txondor-zuloa. Izena nondik etor daitekeen. Txondorra egiteko urratsak.

4. Txondorrek basoan lagatzen zituen aztarnak

- **Erref:** BER-098/005
- **Iraupena:** 0:01:17. **Hasi:** 00:05:05. **Bukatu:** 00:06:22
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Euskara » Lexikoa

Laburpena:

Basoaren inguruko azalpenak. Txondorra egiten hasi orduko ingurua garbitu egiten zen. Amaitu ostean txondorren ardatza bertan lagatzen zen.

5. Egur-batzea Elosun, auzolanean

- **Erref:** BER-098/008
- **Iraupena:** 0:02:21. **Hasi:** 00:09:43. **Bukatu:** 00:12:04
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Egurra aizkorarekin bota eta apaintzea, familiako kideek egiten zuten. Egurra batzea berriz, lan astuna zen eta auzolanean egiten zen. Elosu inguruko ikazkin gehienek beraientzat egiten zuten ikatza. Gerra osteko urteetan basomutilak ibiltzen ziren ikazkin lana egiten.

Transkripzioa

- Eta lana zenbaten artian eitten zan?
- Lana... bota egurra bota eitten zan jeneralien edo gehixenetan zerakin, aizkorakin botatzen zan —ez zan beste sistimarik izeten—, bota eta apainddu ya familixan eitten zan. Ta gero batzia nola lan haundixa zan, bizkarrien batu biher zan, zeaitti egurra botatzen zan entresakien edo tarti... haundiña botatzen zan eta ezin zeiken ganauekin-ta ezin zeiken ibili zerian eta batu bihar izeten zan bizkarrakin. Eta hori alkarri lagunduta eitten zan. Gaur egun baten eitten zan gurian, hurrengo Gomezkortan eingo zan ta hurrengo beste baten eta egurrak batu eitten zien zerien, kuadrillan.
- Eta iños ein zenduen, ez dakit, holan, kuadrillan baten-edo bihera beste bateronbatentzako edo? Ala beti etxerako?
- Etxerako. Bai, guk... Nik neuk etxerako ein neban. Eta hemengo iketz-lana gehixena bakoitza beretako izen zan. Lehen esan dotena, gerra-ondoko epoka horretan egon zien basomutillek esaten jaten kuadrilla bat. Hementxe be ibili zien. Geure tio batek erabili zittuen eta harek jardun [eben] nere tio batentzako. Harek hartu zittuen baso batzuk eta eitten. Lehen esan dotena, ba, estimaziño haundi bat euken iketzak eta...
- Eta horrek ze zien, euskaldunak, bertokuak ala...?
- Bai, euskaldunak zien eta, geiñera, euskaldun-euskaldunak zien: Osintxukuak, napar bat euki eben... Erak kalekuak zien, baiña urte txarrak zien, gosie euen kalian, dirua´re, ba, oso gutxi euen eta, ba, hona mendira etorri ta pezeta batzuk irabaztera [...] ezkontuta bizi zienak Osintxun, Plazentzin ta horretan.
- Esan dozu basomutillak ziela horrek?
- Basomutillek esaten jaten, baiña zien hemengotxe gizon batzuk, hemengotxe gizon batzuk. Eta erak ikezgiñan ez ekixen eta napar bat erabili eben iketza egosten edo zerien. [...].
- Eta holan esaten jakuen, basomutillak?
- Basomutillek. Basomutillei askotan esaten jako horrei be bai eta baita piñu botatzen dabitzenei eta beste askotan, ba, basuan dabitzen mutillei.

6. Azkenengo txondorra

- **Erref:** BER-098/009
- **Iraupena:** 0:00:48. **Hasi:** 00:12:04. **Bukatu:** 00:12:52
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Aitarekin ikasi zuen ikazkintza lana. Azkenengo txondorra noiz egin zuen.

7. Txondorra egiteko sasoi onena

- **Erref:** BER-098/010
- **Iraupena:** 0:02:34. **Hasi:** 00:12:52. **Bukatu:** 00:15:26
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Natura » Meteorologia
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua

Laburpena:

Ikatz egiteko sasoi onena, maiatza eta ekaina bitartean izaten zen. Neguan botatako egurra erabiltzen zuten. Ez zen komeni izaten egur berde-berdea erabiltzea. 8 urtean behin botatzen zituzten zuhaitzak. Basoaren, zuhaitzen inguruko azalpenak

8. Egur-batzea

- **Erref:** BER-098/011
- **Iraupena:** 0:01:44. **Hasi:** 00:15:26. **Bukatu:** 00:17:10
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Euskara » Lexikoa
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Egur-batzearen inguruko azalpenak. Egurra bizkarrean garraiatzen zuten. Baserriko beste lan batzuetan "lepaketa" egiten zen.

9. Zuhaitza bota, egurra apaindu, batu eta txondorra egin

- **Erref:** BER-098/012
- **Iraupena:** 0:02:03. **Hasi:** 00:17:10. **Bukatu:** 00:19:13
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Natura » Meteorologia
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Zuhaitzak botatzearen inguruko azalpenak. Zuhaitza zatitzeari, "triskau" esaten zioten. Txondorrera bizkarrean eraman eta bertan moztzen zituzten enborrak. Txondorra nola egiten zen.

10. Egurra txondorrean nola ezarri

- **Erref:** BER-098/013
- **Iraupena:** 0:02:48. **Hasi:** 00:19:13. **Bukatu:** 00:22:01
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Euskara » Lexikoa
- Natura » Meteorologia

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Egurra txondorrean nola ipintzen zen. Egurra ahal den eta mehen moztu behar zen. Soildu, inausi. Apaintzea, egurrari abarrak kentzea. Elgoibar inguruko baserritarrek ere ikatza egiten zuten.

11. Egurra mozteko tresnak

- **Erref:** BER-098/014
- **Iraupena:** 0:02:32. **Hasi:** 00:22:01. **Bukatu:** 00:24:33
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Baserria » Baserriko lanak » Lurra lantzea
- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua

Laburpena:

<p>Egurra aizkorarekin mozten zuten. Erabiltzen zituzten erremintak.</p>

12. Ikazkinen txabola

- **Erref:** BER-098/015
- **Iraupena:** 0:01:47. **Hasi:** 00:24:33. **Bukatu:** 00:26:20
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Baserria » Baserriko lanak » Lurra lantzea
- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua

Laburpena:

Egurra brintzatzeko erabiltzen zituzten tresnak. Ikatza egiteko, txondorraren aldamenean txabola bat egiten zuten. Txabola nola eta zerekin egiten zuten.

13. Ikazkinen txabola

- **Erref:** BER-098/016
- **Iraupena:** 0:04:18. **Hasi:** 00:26:20. **Bukatu:** 00:30:38
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Euskara » Lexikoa
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Txabola nola eta zerekin egiten zuten. Txabolaren azalpen zehatza.

14. Ikazkinen txabola

- **Erref:** BER-098/017
- **Iraupena:** 0:29:22. **Hasi:** 00:30:38. **Bukatu:** 01:00:00
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Baserrria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Txabolaren zati desberdinak. Lo egiteko tokia; sukaldea. Ikatza egiten zuten bitartean zer jaten zuten.

15. Argimutilla

- **Erref:** BER-098/018
- **Iraupena:** 0:30:38. **Hasi:** 00:04:37. **Bukatu:** 00:35:15
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Euskara » Lexikoa

Laburpena:

Txondorrek 3 egun inguru behar izaten zituen egosteko. Argimutilla.

16. Ikazkinen sineskerak, ohiturak

- **Erref:** BER-098/019
- **Iraupena:** 0:03:35. **Hasi:** 00:35:15. **Bukatu:** 00:38:50
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak
- Baserrria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Txondorrari sua eman aurretik, gurutze bat ipintzen zen. Berak beti ezagutu izan du ohitura hori inguruko txondorretan. Sua eman eta hurrengo urratsak zeintzuk diren.

17. Ikatza egiteko erabiltzen zituzten arropak I

- **Erref:** BER-098/020
- **Iraupena:** 0:02:33. **Hasi:** 00:38:50. **Bukatu:** 00:41:23
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Baserrria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Ikatza egiteko erabiltzen ziren arropak. Narruzko abarkak erabiltzen zituen aita, etxean bertan egindakoak. Mahoizko "brusak". Egurra bizkarrean eramateko, zakuak erabiltzen zituzten bigungarri bezala.

18. Ikatza egiteko erabiltzen zituzten arropak II

- **Erref:** BER-098/021

- **Iraupena:** 0:01:08. **Hasi:** 00:41:23. **Bukatu:** 00:42:31
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Ikatza egiteko erabiltzen zituzten arropa, oinetakoak.

19. Txondorrak kanporatzen duen gasa

- **Erref:** BER-098/022
- **Iraupena:** 0:01:07. **Hasi:** 00:42:31. **Bukatu:** 00:43:38
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Txondorrak izugarrizko berotasuna botatzen du. Gasak ere kanporatzen ditu.

20. Ikazkinen jatorduak I

- **Erref:** BER-098/023
- **Iraupena:** 0:03:38. **Hasi:** 00:43:38. **Bukatu:** 00:47:16
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Jatekoaren inguruko azalpenak. Ikazkintzan beti izan ohi zuten ardoa; goizean, ardo-zopa jaten zuten (ogia, ardoa eta azukrea). Bazkaria gehienetan etxetik bidaltzen zieten. Jateko erabiltzen zituzten ontziak.

21. Ikazkinen jatorduak II

- **Erref:** BER-098/024
- **Iraupena:** 0:01:30. **Hasi:** 00:47:16. **Bukatu:** 00:48:46
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

<p>Artoa eta esnea. Basomutilek jaten zutena.</p>

22. Talogintza

- **Erref:** BER-098/025
- **Iraupena:** 0:02:05. **Hasi:** 00:48:46. **Bukatu:** 00:50:51

- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Euskara » Lexikoa

Laburpena:

Taloa zelan egiten zen. Erabiltzen ziren tresnak.

23. Ardoaren garrantzia ikazkintzan

- **Erref:** BER-098/026
- **Iraupena:** 0:01:25. **Hasi:** 00:50:51. **Bukatu:** 00:52:16
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

<p>Ikazkintzan ardoa edateak garrantzi handia zuen. Ardoa baserrira eramaten zenean, zahagian eramaten zen. Ikazkintzan lan egiten zuten basomutilek, sukaldaria ere izaten zuten.</p>

24. Txondorra egiteko tresnak I

- **Erref:** BER-098/027
- **Iraupena:** 0:01:28. **Hasi:** 00:52:16. **Bukatu:** 00:53:44
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Euskara » Lexikoa
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Baserria » Baserriko lanak » Lurra lantzea

Laburpena:

Txondorra egiteko erabiltzen ziren tresnak: aitzurra, baldarra, e.a.

25. Txondorra egiteko tresnak II

- **Erref:** BER-098/028
- **Iraupena:** 0:02:00. **Hasi:** 00:53:44. **Bukatu:** 00:55:44
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Euskara » Lexikoa
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Baserria » Baserriko lanak » Lurra lantzea

Laburpena:

Txondorra egiteko erabiltzen ziren tresnak. "Baldarra", ohol bati esaten zioten; txondorra garbitzeko erabiltzen zen.

26. Txondorra egiteko tresnak III

- **Erref:** BER-098/029
- **Iraupena:** 0:01:44. **Hasi:** 00:55:44. **Bukatu:** 00:57:28
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Euskara » Lexikoa
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Baserria » Baserriko lanak » Lurra lantzea

Laburpena:

Txondorra egiteko erabiltzen ziren tresnak: sarda-okerra; e.a.

27. Txondorraren egitura

- **Erref:** BER-098/030
- **Iraupena:** 0:02:32. **Hasi:** 00:57:28. **Bukatu:** 01:00:00
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Euskara » Lexikoa
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Txondorraren egitura. 3 altura hartzen zituen. Lehenengo mailan, 80 zm inguruko egurrak. Behe aldean zabala izaten zen, eta gora egin ahala estutu egiten zen. Egurrak, zutikoaren kontra ipintzen ziren. Txondorra nola egiten zen.

28. Txondorraren egitura

- **Erref:** BER-099/002
- **Iraupena:** 0:01:37. **Hasi:** 00:00:10. **Bukatu:** 00:01:47

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Txondorraren egitura: Barreneko ilara, erdikoa eta goikoa. Behekaldean egur meheagoa ipintzen zen. Erdiko ilaran jartzen zen egur sendoena.

29. Txondor mota desberdinak

- **Erref:** BER-099/003
- **Iraupena:** 0:03:03. **Hasi:** 00:01:47. **Bukatu:** 00:04:50

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Natura » Meteorologia
- Euskara » Lexikoa

Laburpena:

Subila, adaburuekin eta egur zakar handiekin egindako ikatzari esaten zaio (subil-txondorra). Bringa-txondorra (edo berdinga-txondorra), egur gaztearekin egindako txondorrari esaten zioten. Beraiek horrelakoak egiten zituzten.

30. Ikatz-txondorra

- **Erref:** BER-099/004
- **Iraupena:** 0:01:27. **Hasi:** 00:04:50. **Bukatu:** 00:06:17

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Txondorrari gainetik iduria botatzen zitzaion (erretako lurra), eta tapatu egiten zen.

31. Txondorraren egitura

- **Erref:** BER-099/005
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:06:17. **Bukatu:** 00:07:37

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Euskara » Lexikoa

Laburpena:

Adakia, egur meheagoa zen. Txondorrean egur sendoen artean gelditzen ziren tarteak estaltzeko erabiltzen zen. Gainera, betegarri bezala ere erabiltzen zuten. Trangabela, zutik ipintzen zen enbor sendo bati esaten zioten, egur meheagoa aizkorarekin errazago mozteko.

32. Gari-ebatea

- **Erref:** BER-099/007
- **Iraupena:** 0:00:47. **Hasi:** 00:08:07. **Bukatu:** 00:08:54

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia
- Euskara » Lexikoa

Laburpena:

"Muntxurra". Garia igitaiarekin ebagi eta azauak egin ondoren, lurrean zutik jartzen ziren eta multzo horri "muntxurra" esaten zioten.

33. Txondorraren egitura

- **Erref:** BER-099/008
- **Iraupena:** 0:01:38. **Hasi:** 00:08:54. **Bukatu:** 00:10:32

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Euskara » Lexikoa

Laburpena:

Txondorra ondo egosi zedin eta kea irteteko, zuloak egin behar izaten ziren, "hegaleko-zuloak". Haize handia zegoenean ez ziren beharrezkoak izaten. Txondorraren barren-barrean, "ondo-zuloak".

34. Txondorra goizez

- **Erref:** BER-099/009
- **Iraupena:** 0:00:45. **Hasi:** 00:10:32. **Bukatu:** 00:11:17

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Kea; lurruna. Lurruna, gehienetan goizez ateratzen zen, ihintza egiten zuenean batez ere.

35. Txondorraren egitura

- **Erref:** BER-099/010
- **Iraupena:** 0:01:26. **Hasi:** 00:11:17. **Bukatu:** 00:12:43

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Euskara » Lexikoa

Laburpena:

Txondorrari zuloak ateratzen zitzaizkionean, tapatu egin behar ziren; ikatza erre egiten zen bestela. Ikazkinak txondorra motel ikusten zuenean, sua indartzeko egiten zituen zulo txikiak ("hegaleko-zuloak"). Txondorraren suak alde batetik bestetik baino gehiago tiratzeko egiten ziren zuloak, "hondo-zuloak".

36. Txondorra egiteko erabiltzen ziren tresnak

- **Erref:** BER-099/011
- **Iraupena:** 0:01:35. **Hasi:** 00:12:43. **Bukatu:** 00:14:18

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Lurra lantzea
- Baserría » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Berez egiten ziren zuloak lurrarekin tapatzen zituzten. Erabiltzen ziren tresnak: belakia, etab.

37. Txondorrari sua nola ematen zitzaion

- **Erref:** BER-099/012
- **Iraupena:** 0:03:38. **Hasi:** 00:14:18. **Bukatu:** 00:17:56

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

<p>Txondorrari sua nola ematen zitzaion. Lehenengo ezpalak bota, ondoren sugarra eta egur-koskor batzuk bota eta berehala hartzen zuen sua. Egurrak izaten duen gasa. Txingarra (etxean egiten zen brasa txikiari esaten zioten) eta txinparta.</p>

38. Nola jakin ikatza eginda dagoela

- **Erref:** BER-099/013
- **Iraupena:** 0:01:52. **Hasi:** 00:17:56. **Bukatu:** 00:19:48

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Euskara » Lexikoa

Laburpena:

Nola jakiten zuten ikatza eginda zegoela: txondorra txikitzen, estutzen joaten da; kea ere amaitzen joaten da. Orduan egosita dagoela esan daiteke. "Esparkia", txondorraren bueltari esaten zaio (ikatza eginda dagoen zatia eta bestearen arteko tarteari).

39. Ikatza txondorretik atera eta hozten laga behar

- **Erref:** BER-099/014
- **Iraupena:** 0:01:02. **Hasi:** 00:19:48. **Bukatu:** 00:20:50

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Ikatza ateratzen zenean, zabal-zabal lagatzen zen txondorraren bueltan hozten.

40. Ikatza zakuetan eramaten zuten saltzera

- **Erref:** BER-099/015
- **Iraupena:** 0:02:50. **Hasi:** 00:20:50. **Bukatu:** 00:23:40

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Baserría » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Euskara » Lexikoa

Laburpena:

Ikatza zakutan sartu eta saldu egiten zuten. Zakuaren goiko alde, pagoaren hostoekin estali eta soka batekin lotzen zuten. Aitaren sasoiari, "zaku-txapak" egiten zituzten urritzarekin. Ikatza zakura botatzeko, galbahea erabiltzen zuten. Galbahetik behera jausten zena, iduria eta ikatz-sastarra. Jausten zen lurra eta ikatz zati txikiak ere saldu egiten ziren, "ikatz-xehea".

41. Ikatza saltzeko neurriak, prezioak

- **Erref:** BER-099/016
- **Iraupena:** 0:03:28. **Hasi:** 00:23:40. **Bukatu:** 00:27:08

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, eroatera
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Ikatza saltzeko neurriak. Bera ume gaztea zela, zaku txikia eta handia erabiltzen ziren. Gerra ostean, estimazio handia izan zuenean, kiloka saltzen zen. Ikatzaaren prezioa.

42. Ikatza lantegietara

- **Erref:** BER-099/017
- **Iraupena:** 0:03:45. **Hasi:** 00:27:08. **Bukatu:** 00:30:53

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Errementariak, ferratzaileak
- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, eroatera
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

<p>Ikatza gurdian garraiatu eta Bergara, Plazentzian saltzen zuen batez ere. Lantegietan asko erabiltzen zen, erremintak egiteko. Gerraostean gainera, gasolinaren falta zela-eta, bai auto eta bai autobusek ikatz asko erabiltzen zuten. Errementariak ere ikatz ugari erabiltzen zuten.</p>

43. Ikatza lantegietara

- **Erref:** BER-099/018
- **Iraupena:** 0:00:53. **Hasi:** 00:30:53. **Bukatu:** 00:31:46

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, eroatera
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera

Laburpena:

Lantegietan burdinazko ontziak izaten zituzten, ikatzaren kalitatea ikusi ahal izateko.

44. Txondorraren inguruko azalpenak

- **Erref:** BER-099/019
- **Iraupena:** 0:01:39. **Hasi:** 00:31:46. **Bukatu:** 00:33:25

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Oinekin neurtzen zuten txondor-zuloaren zabalera, eta horren arabera jakiten zuten beharrezkoa izango zen egurra.

45. Ikazkinen sinesmenak

- **Erref:** BER-099/020

- **Iraupena:** 0:01:16. **Hasi:** 00:33:25. **Bukatu:** 00:34:41

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:

<p>Ikazkintzan egon arren, jai egunetan mezara joaten ziren. Txondorrari sua eman aurretik, gurutze bat ipintzen zuten, bedeinkatuta gera zedin.</p>

46. Azkenengo txondorraren lekuko

- **Erref:** BER-099/022
- **Iraupena:** 0:01:37. **Hasi:** 00:35:44. **Bukatu:** 00:37:21

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Ikazkinak familian. Azkenengo txondorra noiz egin zuten. Ikatzaren beherakada.

47. Txondorraren inguruko azalpenak

- **Erref:** BER-099/024
- **Iraupena:** 0:03:15. **Hasi:** 00:38:22. **Bukatu:** 00:41:37

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Txondor-zuloa. Zutikoa. Txondorrean egurra nola ipintzen zuten. Txondorraren inguruko azalpenak.

48. Elurzuloa Elosun

- **Erref:** BER-099/030
- **Iraupena:** 0:04:44. **Hasi:** 00:53:16. **Bukatu:** 00:58:00

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Elurzuloa Elosun. Keixeta gainetik 100 metrora, "nebera-aldia". Aitajaunak lan egin zuen bertan. Elurra lerarekin batzen zuten. Elurzuloaren inguruko azalpenak.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2025-12-19

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkarte

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com